

De færreste forældre har begreb om, hvad der foregår, når deres børn går på chatten. To forskere fra Danmarks Pædagogiske Universitet har i hver deres undersøgelse kigget børnene over skulderen for at se, hvad der trækker ved det nye medie.

Chat – mellem intimitet og distance

* **Sexy Laila, Barbiegirl eller Loverboy? Aggressiv sexbombe, pæn pige eller selvsikker fyr?** Valget er frit, og valget er dit, når du går på chatten, og det er der mange børn, som gør, viser rapporten Chat: En del af børns virkelighed. Ph.d.- studerende Anne Morin Thygesen fra Institut for pædagogisk psykologi har på vegne af Børnerådet udarbejdet rapporten, som ved hjælp af gruppeinterviews og spørgeskemaer har undersøgt danske 7. klassers brug af chat. Rapporten viser, at hvert andet barn, der går på nettet, chatter. Rapporten viser også, at 70% af børnene er på nettet 2-6 gange om ugen, og det betyder, at en betragtelig del af danske 7. klasser dyrker en kommunikationsform, som deres forældre intet indblik har i. Rapporten kan nemlig også fortælle, at børnene stort set aldrig deler deres oplevelser på chatten med deres forældre.

En generation bagud

»Hvis du kommer og siger, at du gerne vil spille teater sammen med vennerne, og at I skal klæde jer ud og opføre et stykke, så klapper alle forældrene i hænderne. Hvis du kommer og siger, at du gerne vil spille teater med vennerne ved at chatte sammen, og at I spiller nogle roller som Sexy Lady og siger nogle rigtig frække replikker, så vil mange forældre stå af og spørge 'er det her nu børnekultur'. Vi har nogle normer for, at man må have pennevenner og telefonvenner, men ikke chatvenner,« siger Herdis Toft som forklaring på, hvorfor børnenes chat foregår uden for forældrenes rækkevidde.

Herdis Toft er lektor ved Institut for pædagogisk antropologi på Danmarks Pædagogiske Universitet og har deltaget i projektet Piger og drenges mediebrug og hverdagsliv. Over en 3-årig periode har hun fulgt børn i 2.-4. klasse og 6.-8. klasse både i skoletiden og i deres fritid. Hun været med i deres dagligdag og lavet interviews med familierne, deres

søskende, vennegrupperne, lærerne og med hele klassen. Hun har et godt overblik over børnenes medievaner og kan konstatere, at når det gælder chat, er forældrene 'en generation - eller mere - bagud.'

På opdagelse i identiteten

Det teknologiske efterslæb er dog kun en del af forklaringen på forældrenes udelukkelse. En væsentlig pointe med chatten er nemlig muligheden for at blive en anden end den, man almindeligvis er, og den mulighed er selvsagt svær at udleve, når mor kigger med over skulderen. Alene eller sammen med en kammerat kan børnene imidlertid udforske nye sider at sig selv:

»At chatte giver mulighed for at gå på opdagelsesrejse i identiteten. Børnene prøver forskellige sider af sig selv af, som der ikke er muligheder for i den almindelige hverdag. De kan prøve et andet køn af og få andre reaktioner på det. Det er en mulighed, som man ikke rigtigt har ellers, i hvert fald ikke mens man er så ung,« siger Anne Morin Thygesen.

At ændre på parametrene alder og køn er de mest almindelige måder at eksperimentere med identiteten på. Men man kan også forsøge sig med en anden personlighed. Den stille dreng, kan forsøge sig som udfarende og aggressiv provokatør, eller klassens klovn kan prøve sider af sig selv af uden at lade sig begrænse af den rolle, han er fastlåst i i skolen. Og så hjælper anonymiteten ofte med at give mod til de måske pinlige spørgsmål, man går og brænder inde med:

»Anonymiteten giver mulighed for at stille dumme spørgsmål. Det gør nemlig ikke noget, at du bliver rød i hovedet, når du stiller spørgsmålet, for der er ikke nogen, der kan se det. På samme måde er der heller ikke nogen, der kan pege fingre af dig, hvis du ikke lige får det formuleret på den rigtige måde, el-

ler hvis du afslører, at du ikke ved så meget om f.eks sex,« fortæller Anne Morin Thygesen.

Tempoet er det afgørende

De første forsøg på chatten er ofte hårdt arbejde. Små børn og begyndere kæmper møjsommeligt med sproget, skriver sætningerne helt ud og tjekker retskrivningen, inden beskeden sendes af sted. Og det er netop denne tidskrævende fremgangsmåde, der adskiller noviceerne fra de garvede chattere, for på chatten er tempoet det afgørende:

»Det er med chat som med fodbold. Man starter i puslingerækken og så avancerer man. Først skal man lære teknikken, og et af de vigtigste krav ved chatten er, at der skal være et vist tempo. Man skal være sikker og kort i replikken. Chatreplikker må helst ikke fylde mere end en halv linie på skærmen, ellers går chatten død. Det er en øvelse i at være hurtig og at gøre opmærksom på sig selv,« fortæller Herdis Toft.

For dansk lærere og andre med hang til korrekt og varieret sprogbeherskelse er dette ikke gode nyheder, for chatten respekterer ikke de gængse sprognormer, ja den sætter ligefrem en ære i at overtræde dem.

»Hvis man har forestillingen om en norm, og at den gælder al skrift, så vil chatten ødelægge den, fordi den imiterer talesproget. Hvis man skriver chat som skriftsprog, er man afsløret som dårlig chatter. I den forstand bryder chat med normen om, at der skal være tydelig forskel mellem tale og skrift. I chatten vil al den eftertanke, som skriftsproget har, blive sat ud af kraft, for refleksionen vil slå chatten ihjel.«

Spørger man børnene, vil en del af dem ifølge Herdis Toft fortælle, at chatten har gjort dem til bedre skrivere og læsere. De, som tror, at chatten kan udvikle børns sprogsans og skriftlighed, bør imidlertid ikke nære for store forhåbninger til chatten på dette område. At betragte chatten som en

Snyder du?

(Interviewer) Snyder I nogen sinde med, hvem I er?

(Omar) Jeg gør hele tiden.

(Birgitte) Det er det sjove, (griner) at sige at man er en hel anden, og det er man slet ikke.

(Nina) Det tror jeg næsten alle gør, der er ikke særlig mange, der er ærlige.

(Interviewer) Hvorfor er det sjovt at lade som om, man er en anden?

(Nina) Man kan jo ikke rigtig blive afsløret.

(Birgitte) Det er sjovt at kunne være en anden end i hverdagen.

(Henrik) Folk kigger helt anderledes på dig, hvis du er syv år, end hvis du er tretten år. Hvis du siger, du er tretten, så reagerer folk på en helt anden måde.

(Interviewer) Så man får nogen andre reaktioner, end man er vant til i hverdagen?

(Nina) Ja, men det er sådan lidt mærkeligt, at den anden faktisk tror på alt det, man skriver, fordi de har nok også ændret lidt på deres navn, deres adresse og deres alder.

Kilde: Chat en del af børns virkelighed, Børnerådet 2003

arena for sproglig ekvilibrisme er nemlig at gå helt fejl af fænomenet. Det, det i virkeligheden handler om, er fællesskab.

»Undersøgelser af ungdomssprog viser, at de enkelte replikker, som hver for sig ser dybt simple ud, tilsammen giver en kontekst, hvor man bekræfter hinanden i, at man er et fællesskab. Det handler ikke om at udvikle sproget, det handler om gennem sproget at udvikle sit eget fællesskab med andre. Det har børnene brug for i puberteten mere end nogensinde ellers. Det svarer egentlig til det situerede læringsbegreb: Det er ikke individet, der lærer af at få en bestemt opgave, men man lærer i en bestemt situation sammen med andre. Så hvis man tager den situerede læring alvorligt, bør man betragte chatten i en kontekst, hvor sproget bliver en lille del af helheden, og hvor også den enkelte chatter bliver en del af helheden.«

Emma Gad på chatten

»Når børn spiller fodbold, synes vi, de er meget sociale, det er teamwork, men i princippet er det det samme på chatten. Det er samarbejde at få skærmen til at rulle godt og få forløbet til at køre,« siger Herdis Toft. Selvom man er anonym på chatten, er det altså i høj grad en social aktivitet, og som andre sociale aktiviteter har chatten også sine regler, forklarer hun:

»Man kan sammenligne det med samtale: Du kan altid bare gå, men hvis du går uden at forklare hvorfor, overskrider du reglerne for god samtalekultur. Der gælder nogle sociale regler. Når du forlader mig, siger du farvel, men du skal også lige sige noget mere, så jeg ved, at du egentlig ikke har lyst til at gå. Man skal lige komme med en kommentar, og de regler gælder også på skærmen,« siger Herdis Toft og minder samtidig om, at der lige så ofte foregår en social aktivitet foran skærmen:

»Der foregår noget på skærmen og foran skærmen. Der kan sidde nogle drenge og aftale, at de skal være nogle frække tøser. Det, der foregår foran skærmen, er lige så socialt som f.eks. at spille ludo eller fodbold eller hvad vi nu forestiller os er et godt liv for børn. De kommunikerer sammen, og de overholder de regler, som gælder i den situation.«

Intimitet og distance

»Mødestedet for unge mennesker - det er simpelt hen chatten,« erklærer Janus fra 7. klasse i Anne Morin Thygesens undersøgelse. Tallene bekræfter ikke helt denne positive vurdering af chatten, men der er dog stadig 43% af de adspurgte børn, som svarer ja til, at man får nye venner på chatten. Mere bemærkelsesværdigt er det, at 17% svarer, at de har prøvet at møde en chatven i virkeligheden, og af dem svarer 80%, at det ofte eller altid har været sjovt.

»Flere af børnene er trætte af de fordomme, der er omkring chat, fordi det for dem virkelig har virket og været en effektiv måde at danne fællesskaber og relationer på. En dreng i undersøgelsen formulerede det meget pragmatisk ved at sige, at det for ham er lettere at finde nogen med de samme interesser, fordi det er muligt at være meget tydeligere omkring dem på nettet,« siger Anne Morin Thygesen.

Ikke alle former for chat er lige velegnede til at danne personlige relationer. I de offentlige chatrum, hvor alle kan kigge med og blande sig i diskussionerne, kan der være status i at være fræk og grov, at signalere voldelighed, stærk seksualitet eller unormalitet. Det gælder kort sagt om at skabe en chokeffekt for at få opmærksomhed. I de private chatrum, hvor man selv bestemmer, hvem man vil tale med, giver det omvendt status at være empatisk, siger Herdis Toft. Her er det den dybe dialog og udvekslingen af interesser, som tæller, og det er netop muligt på grund af anonymiteten: »Hvis jeg nu begyndte at

Lektor Herdis Toft

Institut for pædagogisk antropologi
Danmarks Pædagogiske Universitet

Ph.d.-studerende Anne Morin Thygesen

Institut for pædagogisk psykologi
Danmarks Pædagogiske Universitet

sige noget meget personligt til dig, ville du måske løbe skrigende væk. Men hvis vi sad og chattede, kunne jeg gøre det, fordi du så ville kunne reagere som en rolle,« forklarer hun. Og i sammenligning med den spænding, der kan være i mødet med den anonyme chatter, kan virkeligheden af og til tage sig noget bleg ud. En pige i 6. klasse, som var erfaren chatter og flere gange havde mødt sine chatvenner i virkeligheden, konstaterede: »Det holder ikke i virkeligheden – man kender dem alt for godt.«▲

Anders Lindskov
anli@dpu.dk